

Cuprins

1.	Sunt romancierii o specie tolerantă?.....	5
2.	Pe când am devenit romancier	25
3.	Despre premiile literare	51
4.	Despre originalitate	73
5.	Bun, și atunci ce ar trebui scris?.....	99
6.	Când timpul e un aliat – romanele de mari dimensiuni.	121
7.	O îndeletnicire cât se poate de individuală și fizică	147
8.	Despre școală	171
9.	Ce fel de personaje aducem în scenă?.....	195
10.	Pentru cine scriu?.....	217
11.	Plec în străinătate, către noi frontiere	241
12.	Locul cu povești. Întâlnirea cu profesorul Hayao Kawai	269
	<i>Postfață</i>	279

HARUKI MURAKAMI

Meseria de romancier

Traducere din limba japoneză și note
de Andreea Sion

POLIROM
2016

Bun, și atunci ce ar trebui scris?

Ce fel de antrenament credeți că ar trebui să facă cineva, și ce deprinderi ar trebui să-și însușească pentru a deveni romancier? Aceasta este întrebarea care mi se pune des când am vreo întâlnire cu tinerii. Mi se întâmplă peste tot în lume. Îmi dau seama că sunt foarte mulți cei care vor „să devină romancieri” și „să se exprime pe sine”, însă îmi este foarte greu să le răspund la această întrebare. De obicei îmi încrucișez brațele și mormăi „Hmmm...”.

Asta pentru că nici eu nu am o imagine clară despre cum am procedat ca să devin scriitor. Nu mi-am spus încă de tânăr că „vreau să mă fac romancier”, n-am studiat în mod special și nu m-am pregătit în vreun fel pentru această meserie și nici n-am urcat treaptă cu treaptă, tot

făcând încercări literare. Așa cum s-a întâmplat cu multe alte lucruri din viața mea, m-am pomenit, plin de elan, pe acest drum. Am avut și mult noroc. Dacă stau să privesc în urmă, mă mir și eu, dar acesta este adevărul și n-am ce-i face.

Și totuși, când tinerii mă întreabă, cu figuri serioase, „Ce fel de antrenament credeți că ar trebui să facă cineva, și ce deprinderi ar trebui să-și însușească pentru a deveni romancier?“, nu le pot răspunde superficial, pomenindu-le de energie, traseu și noroc, doar ca să scap ușor. Mai rău i-aș zăpăci și i-aș dezamăgi. Așa că stau și eu să mă gândesc serios.

Eu cred că cei care doresc să devină romancieri trebuie în primul rând să citească cât mai mult. Îmi cer scuze pentru un sfat atât de banal, dar acesta este antrenamentul esențial și indispensabil. Ca să poți scrie un roman, trebuie să știi, din experiență directă, ce este el, concret, și cum anume e construit. Este tot atât de evident ca și faptul că, pentru a face o omletă, e nevoie mai întâi să spargi ouăle.

Trebuie să citești cât mai mult în special în anii tinereții. Orice. Romane excelente, romane mai puțin bune, de-a dreptul proaste, nu contează. Important e să asimilezi cât mai multe povești. Și să ai contact cu scrieri de bună calitate, ba, uneori, și cu acelea de o calitate mai

îndoielnică. Aceasta este munca cea mai importantă și de aici își trage forța romancierul. Câtă vreme aveți ochi buni și timp liber, cu asta trebuie să vă ocupați. Desigur, și a scrie este un lucru foarte important, însă e mai la coadă pe lista priorităților, așa că o să aveți destul timp și pentru asta.

Apoi – însă tot înainte de a pune efectiv mâna pe creion și hârtie – trebuie să vă însușiți obiceiul de a cerceta cu mare atenție tot ceea ce vedeți. Observați-i pe oamenii pe care-i întâlniți sau orice se petrece în jur. Și apoi gândiți-vă la ce ați văzut. Spun să vă „gândiți”, dar asta nu înseamnă că trebuie să vă grăbiți să judecați corectitudinea sau valoarea lucrurilor. Amânați cât puteți concluziile. Important nu este să emiteți o concluzie clară, ci să păstrați în minte, ca materie primă, imaginea lucrurilor așa cum sunt ele în starea lor naturală.

Există oameni care analizează rapid și succint ceea ce văd în jur și dau sentințe imediat: „lucrul ăsta e așa”, „omul ăsta e așa și pe dincolo”. După părerea mea, aceștia nu prea au vocație de romancier ci, mai degrabă, de critic sau jurnalist. Sau de savant. Stofă de romancier au aceia care, deși și-au format deja în minte o concluzie, sau sunt pe cale să și-o formeze („lucrul ăsta e așa”), nu se pripesc și continuă

să se gândească: „Ia stai puțin, poate că e doar impresia mea!"; „Lucrurile nu se judecă așa ușor. Dacă mai apare ceva și povestea se răsucesce la 180 de grade?".

Din această categorie fac parte și eu. Poate și pentru că mintea mea nu se mișcă foarte repede, experiențele din anii tinereții, când trăgeam o concluzie și pe urmă se dovedea că n-a fost corectă (sau cuprinzătoare), s-au repetat apoi de nenumărate ori. De aceea, de multe ori am fost cuprins de rușine, m-au trecut transpirații reci sau am tot mers pe drumuri ocolite. Așa am căpătat obiceiul să nu trag concluzii pripite și să mă gândesc mai așezat. N-a fost ceva ce ținea de natura mea, am dobândit asta pe parcurs, din experiențele neplăcute pe care le-am avut.

Când apare ceva, mintea mea nu poate emite imediat o sentință. În schimb, înmagazinez în memorie, mai mult ca pe niște „exemple reale" sau ca pe niște mostre, scenele care s-au derulat în fața ochilor mei, oamenii pe care i-am întâlnit și experiențele trăite. În felul acesta, mai târziu, când sunt mai liniștit sau când am mai mult timp la dispoziție, pot să le întorc pe toate părțile, să le analizez și, la nevoie, să trag concluzii.

Însă vă pot spune din experiență că lucrurile care necesită cu adevărat o evaluare sunt în

realitate mult mai puține decât ne închipuim. Chiar am senzația că, *de fapt*, nu prea avem nevoie de concluzii, nici pe termen scurt, nici pe termen lung. De aceea mi se întâmplă, când citesc articole de ziar sau urmăresc știrile la televizor, să clatin din cap și să mă întreb ce ne facem cu atâta noian de opinii.

Mi se pare că, în lumea noastră, ni se cere prea repede să hotărâm dacă ceva e „alb” sau „negru”. Bineînțeles, nu putem să amânăm mereu și să spunem că „ne mai gândim”. Uneori trebuie să luăm niște decizii. De exemplu, în cazuri extreme – „Începem războiul sau nu?”, „Pornim sau nu mâine centrala nucleară?” – trebuie să ne exprimăm clar poziția cât mai curând. Dacă nu, există pericolul să se întâmple cine știe ce grozăvie. Dar asemenea situații critice nu sunt atât de frecvente. Timpul scurs între strângerea informațiilor și prezentarea concluziilor este din ce în ce mai scurt, iar dacă toți ne-am erija în comentatori sau analiști de știri, lumea ar deveni un loc foarte înghesuit și neprietenos. Sau chiar periculos. În multe chestionare, una dintre variantele de răspuns este „nu știu”, însă eu mereu mă gândesc că ar trebui să fie „*acum* nu știu”.

Lăsând restul lumii la o parte, ceea ce ar trebui să facă cineva care năzuiește să devină

romancier nu este să exprime imediat păreri, ci să adune cât mai mult. Mai trebuie și să-și construiască un loc în interiorul său unde să depoziteze materia primă. Vorbim de „material brut”, însă desigur că memoria nu reușește să rețină ca atare totul. Cum memoria oamenilor este destul de limitată, e necesar și un proces de minimă sistematizare a informațiilor.

De obicei, ceea ce rețin eu sunt părțile cele mai interesante ale vreunui lucru (persoană sau fenomen). Pentru că nu pot înmagazina toate aspectele ca atare (adică, le uit imediat), mă străduiesc să scot în evidență câteva detalii particulare și le stochez într-o formă ușor de amintit. Acesta este „procesul minim” la care mă refeream.

Despre ce detalii este vorba? Cele deosebite, cele care m-au surprins. Cele pe care nu le pot explica foarte bine. Cele care combat teoriile, cele oarecum absurde, cele care mă uimesc, cele misterioase. Le culeg, le atașez etichete simple (când, unde, cum) și le stochez în minte. Ca și cum le-aș pune în sertarele cabinetului meu personal. Sigur că se pot folosi și fișe, pe care să fie notate toate acestea, dar eu prefer să le țin în minte. Nu-ți poți lua mereu notițele cu tine și apoi, odată ce ai pus informațiile pe hârtie, te simți mai liniștit și le uiți. Însă în minte, pe